

Pod ruku i politika i biznis

Tekst: **TATJANA OSTOJIĆ**

U momentu kada je preuzimao dužnost generalnog sekretara Saveta za regionalnu saradnju (RCC), Goran Svilanović je rekao da je potreba da se kroz unapređenje saradnje svih zemalja bivše Jugoslavije oko životnih pitanja unapredi proces rešavanja nekih otvorenih

vezana za rad RCC i bilateralne odnose država članica, bila su povod za intervju sa Goranom Svilanovićem, generalnim sekretarom Saveta za regionalnu saradnju (RCC).

„Sve ono što se događalo u Srebrenici, baš kao i sada već produžena razmena izjava i protestnih nota između zemalja

„Verujem u pomirenje kao poseban dugotrajan politički proces o kojem mogu da se dogovore najvažniji političari u regionu“

bez obzira na zaista veliki napredak u ponovnom kulturnom, infrastrukturnom i ekonomskom povezivanju svih naših zemalja... očigledno je sve to veoma krhko. Prethodnih nekoliko meseci od sagovornika iz evropskih zemalja čujem upravo tu jednu poruku: zabrinuti su, jer imaju utisak da je dovoljan neki incident, pogrešna izjava, raspisivanje izbora, pa da propadnu godine truda i naših političara i civilnog društva i njihovih saveznika iz EU. Utisak je da nije napravljen pravi korak ka pomirenju, a taj korak je usaglašavanje o činjenicama i zajedničko prihvatanje činjenica o tome šta se konkretno dogodilo. Bez toga, pomirenja nema. Jedno je faktografija, a drugo su emocije. Mi se još ni oko faktografije nismo usaglasili i u takvoj situaciji, lako je manipulirati emocijama. Svojim sagovornicima iz EU poručujem da su svi kompromisi ostvareni u prethodne dve decenije, ostvareni imajući u vidu evropsku perspektivu svake pojedine zemlje i celog

regiona. Bez te perspektive, usporavanjem ili odlaganjem procesa pridruženja EU, svi kompromisi ponovo postaju nerešeni sukobi.

Medutim, ono što zaista zabrinjava, to je što se zaista malo radi na tome da generacije koje odrastaju uče istoriju iz knjiga koje su usmerene bar na veće međusobno razumevanje i poštovanje. A takvi udžbenici postoje, sačinila ih je grupa istoričara iz regiona u organizaciji Centra za demokratizaciju i pomirenje u JIE iz Soluna.

• Da li je prihvatanje odgovornosti sadašnjih čelnika država i izviničenje za sve što se dogodilo na prostoru bivše Jugoslavije dovoljno za uspostavljanje dobrih bilateralnih odnosa?

- Nisu dovoljni izviničenja, a i sudske presude Tribunala u Hagu i Međunarodnog suda pravde (ICTY i ICJ) su takode ostale, pa skoro bez ikakvog značaja. Zemlje i dalje slave kao heroje one koji su osuđeni od strane ICTY.

Očigledno je međutim, da je većinsko raspoloženje još uvek takvo da stvara veoma veliki prostor za manipulaciju kvazipatriotskom retorikom. U situaciji velikog ekonomskog pada, koji je stvorio i veliko nezadovoljstvo vladama i političarima na nacionalnom nivou, veoma je lako to nezadovoljstvo kanalisati na pripadnike drugog naroda, u zemlji ili u susedstvu, podsećanjem na rat, svoje žrtve i tuđe i zločine. Istog trenutka, javno mnjenje je izrazila veliko nezadovoljstvo vladama i političarima o tome šta se konkretno dogodilo. Bez toga, pomirenja nema. Jedno je faktografija, a drugo su emocije. Mi se još ni oko faktografije nismo usaglasili i u takvoj situaciji, lako je manipulirati emocijama. Svojim sagovornicima iz EU poručujem da su svi kompromisi ostvareni u prethodne dve decenije, ostvareni imajući u vidu evropsku perspektivu svake pojedine zemlje i celog

Verujem u pomirenje kao poseban dugotrajan politički proces

o kojem mogu da se dogovore najvažniji političari u regionu. Za to je potrebno mnogo političke hrabrosti, skromnosti i kajanja. Unapređenje ekonomske saradnje samo stvara dobru atmosferu za mnogo zahtevniji proces zajedničkog prihvatanja činjenica i odgovornosti i zajedničkog žaljenja za onima koji su stradali u procesu raspada Jugoslavije.

• Istraživanje RCC-a Balkan barometar javnog mnjenja pokazuje da su građani najviše nezadovoljni visokom stopom nezaposlenosti, korupcije, kriminala i političke nestabilnosti. Da li je u ovim oblastima u poslednjih 15 godina zabeležen bilo kakav napredak?

- Zabeležen je napredak u borbi protiv korupcije i to se ne može poreći. Baš kao što se ne može poreći da je taj napredak uvek nedovoljan. Medutim, ima praznog hoda i praznina, kako na nacionalnom nivou, tako i kada je u pitanju saradnja u regionu. Savet za regionalnu saradnju je upravo takvu jednu studiju uradio 2014. godine, o tome gde se prekida lanac saradnje kada je u pitanju borba protiv organizovanog kriminala koji prelazi nacionalne granice, i sada povezujemo institucije koje međusobno nisu saradivale. Naročito je važno da saraduju oni koji bi kriminalce trebalo da procesuiraju. Očekujem blisku saradnju i podršku Evropske komisije upravo u sudskom pro-

cesuiranju kriminalaca, da se ne dogodi da sve znamo iz novina i da sve ostane u novinama, a niko ne završi u zatvoru.

Suštnina je u nezavisnom sudskom sistemu i probaćemo da pomognemo da u procesu pridruživanja sve zemlje iz regiona upravo ovu komponentu, nezavisno pravosuđe, kvalitetno zaokruže. Bez toga nema poverenja građana ni u zakon, ni u institucije, ni u politiku i političare. Ma, neće biti poverenja ni u EU, ako ona ne bude garant da u nju ulaze samo one zemlje koje su ovo ostvarile.

Takode, u pregovorima o pridruživanju sa EU, u pripremi za pregovore o poglavljju 23 i 24, veoma se mnogo vodi računa, i sada povezujemo institucije koje međusobno nisu saradivale. Naročito je važno da saraduju oni koji bi kriminalce trebalo da procesuiraju. Očekujem blisku saradnju i podršku Evropske komisije upravo u sudskom pro-

OČEKUJEM BLISKU SARADNJU I PODRŠKU EVROPSKE KOMISIJE UPRAVO U SUDSKOM PROCESUIRANJU KRIMINALACA

političkih problema. U kojoj meri su za dve godine njegovog mandata ova pitanja rešena, posebno imajući u vidu incident u Potočarima i hrvatsko obeležavanje 'Oluje', kao i druga pitanja

u regionu, kod mene stvara utisak da je situacija veoma osetljiva. Bez obzira na to što je prošlo dvadeset godina od Dejtona i više od 15 godina od sukoba na Kosovu i bombardovanja Srbije;

Izazovi rada u RCC

„Savet za regionalnu saradnju, kao i druge organizacije, ima svoja pravila koja svi moraju da poštuju, jer su se prethodno oko njih dogovorili. Otuda mi u svom radu zapravo nemamo nijedan od problema država učesnica. Naime, paralelno sa razmenom izjava i nota, što sve veoma uzburka javnost, isti ti političari, odnosno, iste te vlade preko svojih predstavnika u Savetu za regionalnu saradnju, ili u drugim organizacijama, svakodnevno saraduju, nekada i vrlo osetljivim pitanjima. Naš rad je koncipiran tako da pomognemo učesnicima da postignu napredak u oblastima koje su sami odredili kao najvažnije, uz puno poštovanje svih partnera i uz veoma diplomatski pristup.“

regionalnu saradnju je analizirao i poglavlje 23 koje se odnosi na pravosuđe i poglavlje 24 koje se odnosi na unutrašnje poslove i sve ono što je od regionalnog značaja, mi smo obuhvatili našim programom rada. Konkretno, to znači da ćemo okupiti pravosudne akademije i raditi na unapređenju rada sudova i sudija u primeni evropskih standarda, a tu se oni susreću sa sličnim iza-

• Koje probleme su posebno istakla preduzeća u Balkan biznis barometru?
- Poslovna zajednica je jasno rekla da podržava pridruživanje EU. Podrška pridruživanju je izuzetno visoka, nekada i iznad prosečne podrške među građanima. Osim toga, poslovna zajednica je izrazila veliko nezadovoljstvo ukupnom ekonomskom situa-

• Uticu na priliv investicija?

- Za veći priliv investicija od većeg značaja je brzina kojom se menja poslovno okruženje, zakonodavstvo koje je otvoreno za investitore, koje nudi garancije kapitalu koji dolazi. Mislim da se među našim ekonomijama u ovom trenutku uveliko vodi utakmica u privlačenju investitora, nude se različite pogodnosti, subvencioniranje proizvodnje koje bi trebalo da podstakne ulaganje i zapošljavanje. Šta više, mislim da smo na granici i da su vlade spremne da daju podsticaje i iznad nekih granica, samo kako bi povećale nivo zaposlenosti. Naše ekonomije u tom smislu jedna drugoj oštro konkurišu, takmiče se koja će ponuditi bolje uslove. Ne bih rekao da je politička nestabilnost u regionu to što je prepreka za povećanje investicija. Nema alternativne politike koju vlade vode, a to je bez izuzetka politika pridruživanja. Nema ni takve opozicije ako idete od zemlje do zemlje, koja bi plašila investitore nekim dramatično drugačijim porukama o budućnosti zemlje.

Čini mi se da su dve vrste prepreka bitnije. Jedna je ukupna teška ekonomska situacija na širem evropskom prostoru koja se prelila na naš region i ostavila duboke tragove, pre svega u vidu visokog spoljnog duga što znači i niske kreditne sposobnosti. A druga prepreka je pravna nesigurnost. Ona je rezultat nedostatka transparentnog zakonodavnog i regulatornog procesa; ima problema u pristupu sudu; postupi predugo traju, ima korupcije u sudstvu.

Takvo je vreme da odluke donose premijeri lično. Pogledajte političku scenu i videćete snažne političke ličnosti koje vode većinu naših vlada. U takvim okolnostima, veoma je važno da su oni spremni da sednu sa investitorima, objasne ono što nude i pruže garancije da će glomaznost, sporost i korumpiranost administracije biti savladana. Oni koji se tako

postave imaće bolji rezultat od onih koji se bave samo politikom. Sa druge strane, istina je da to ne govori u prilog urednosti ovih država ako je potrebno da vlada, ili čak premijeri, direktno komuniciraju sa investitorima. Jer svi političari su promenljivi, pa tako i oni koji danas daju garancije. Otuda prave garancije dolaze samo sa izgradnjom stabilnih institucija.

• U kojoj meri bi zajedničko tržište država regiona bilo interesatnije za investiranje i da li bi države regiona mogle da rade i na zajedničkoj proizvodnji za nastup na drugim tržištima?

- Velike kompanije nas sve već vide kao region, kao jedinstveno tržište kada je u pitanju plasman njihovih proizvoda, ali i kao jedinstveni proizvodni prostor. Uostalom, pristupanjem CEFTA, to smo praktično i postali. Ukupni potencijal od dvadesetak miliona ljudi u šest ekonomija u procesu pridruživanja čini to tržište zanimljivim za kompanije sred-

zajednice iz Jugoistočne Evrope poslovnom delu ovog samita, takozvanom 'Business 20'.

• Po vašem mišljenju, koje su najveće slabosti pojedinih administracija zemalja regiona i u kojoj meri zemlje članice EU u tom pogledu mogu da pomognu i na koji način?

- Ekonomsko upravljanje je jedna od najvećih slabosti. Institucije su slabe i još uvek previše podložne uticaju pojedinih ličnosti ili političkih partija. Unapređenje ekonomskog upravljanja je suština naše Strategije Jugoistočna Evropa 2020. To je ustvari ključna razlika između ove glavne razvojne strategije regiona u poređenju sa Evrope 2020, kao glavne razvojne strategije EU. U ostalim delovima su ove dve strategije gotovo iste, ali je upravo potreba unapređenja ekonomskog upravljanja i jačanja institucija, dovela do definisanja ovog posebnog stuba JIE 2020. Potrebno je unaprediti fiskalnu

bili podršku prošle godine na Samitu u Berlinu, i o efektima koje smo postigli govorili smo krajem avgusta u Beču, na najvažnijem sastanku regiona i EU u ovoj godini. EU je pripremila 600 miliona evra za deset ključnih saobraćajnih projekata, samo do kraja ove godine. O njima je dogovor postignut između premijera u regionu i Evropske komisije, a u Beču je bilo reči o načinu finansiranja, o tome šta uz sredstva EU mogu da izdvoje vlade iz svojih budžeta i kako finansijske institucije mogu da pomognu narednih godina.

• Po vašem mišljenju, u kojoj meri insistiranje političara na određenim političkim problemima škodi ekonomskim odnosima među zemljama?

- Biznis je pokazao da je snažniji →

NAŠE KOMPANIJE MOGU POSTATI NEKOLIKENTNE SAMO AKO IZA NJIH STOJI NEKOLIKO EKONOMIJA IZ REGIONA

nje veličine iz EU ili izvan nje. Automobilska i vojna industrija bi mogle da okupe kompanije iz nekoliko država u proizvodnom procesu i to može da bude način da se reintegriše ovaj prostor i kao zajednički proizvodni prostor, a ne samo kao tržište otvoreno za robu trećih proizvođača. Naše kompanije mogu postati konkurentne samo ako iza njih stoji nekoliko ekonomija iz regiona.

Savet za regionalnu saradnju okupio je poslovnu zajednicu iz regiona u Ankaru, od 3 do 5. septembra. U okviru turskog predavanja Grupom 20 najrazvijenijih zemalja, Savet za regionalnu saradnju iskoristio je priliku da predstavi potencijal poslovne

disciplinu da bi se smanjio javni dug, ali pri tom ne zaboraviti potrebu stalnog podsticanja razvojnih programa koji povećavaju zaposlenost. Kombinovanje politike štednje i politike podsticanja razvoja je neophodno i to Savet za regionalnu saradnju promovishe Strategijom 2020. Za nju smo do-

Investicije

• Da li članstvom u EU neka država postaje atraktivnija za ulaganje ili ne?

- Da, i to je jedan od najvažnijih argumenata u prilog pridruživanju. Svaki korak napred u procesu pridruživanja doprinosi ukupnoj stabilnosti društva i dodatno ohrabruje investitore da neće biti dramatičnih promena zakonodavstva, političke ili ekonomske klime. U procesu pridruživanja usvaja se evropsko pravo, što znači standardi poslovanja koji su investitorima već veoma dobro poznati. Pridruživanje ne samo da omogućava povlačenje novca iz strukturalnih fondova EU, već ohrabruje investitore. Medutim, to ne znači da sve ide samo od sebe i automatski. Naše vlade moraju stalno da budu angazovane na privlačenju investitora. Najbolje će ih privući, ako iz sopstvenih budžeta finansiraju deo razvojnih projekata.

Jedan region jedna ekonomija

„Sarajevo je grad koji je sačuvalao gospodstvo. Sarajevo je i rekonvalescent sa dubokim ožiljcima koji se veoma hrabro bori da bude na nivou očekivanja od grada koji je svojevremeno sublimirao kulturu, duh i muziku jugoslovenske ideje. Blista kada okupi globalno glumiste na Sarajevo film festivalu, ali takođe i kada okupi poslovnu zajednicu na Sarajevo biznis forumu, koji Savet za regionalnu saradnju uvek pomaže, jer doprinosi promovisanju naše osnovne ideje: Jedan region, jedna ekonomija. Nema boljeg mesta da se radi na regionalnoj saradnji“.

barometar je pokazao da su velike razlike od zemlje do zemlje u tome šta građani misle o otvorenosti svojih ekonomija prema proizvodima u susedstvu. Rekao bih da je ključ koji otvara i najzatvorenija vrata bio povećanje zaposlenosti. Dok god investitori otvaraju radna mesta, u stanju su da savladaju ovu vrstu otpora i mogu da računaju na podršku vlade.

• Koji je vaš najveći izazov bio dok ste bili ministar spoljnih poslova, a koji kao generalnog sekretara RCC?

- Mnogo se promenila politička scena u zemlji tako da neki od izazova koji su tada bili prisutni, kao što je recimo saradnja sa Tribunalom u Hagu, jednostavno više nisu tema. Mislim da je danas važno stalno podsticati profesionalnost ministarstva spoljnih poslova i svih njegovih zaposlenih, kao dela efikasne državne administracije. Recimo da sam tu, kao ministar, mogao više da uradim.

Kao generalni sekretar Saveta za regionalnu saradnju imao sam kao prvi izazov uključivanje Kosova* u

Drugi izazov je bio od suštinske važnosti, a to je da se dobije podrška celog regiona za Strategiju Jugoistočna Evropa 2020, i kada smo u tome uspeali u novembru 2013. godine, stigla je i veoma značajna podrška EU na kojoj sam im veoma zahvalan. Danas je najveći izazov ono o čemu smo razgovarali na početku, kako ohrabriti sve da prevaziđu bilateralne probleme.

U međuvremenu su došli novi izazovi, koji imaju globalni značaj, a sa kojima ćemo se tek boriti godinama, iznad svega to je problem migracije. Neophodna je saradnja svih u regionu, kao i svih sa EU, da bismo poneli svoj teret obaveza u sudaru sa talasom izbeglica. Takođe, problem boraca koji i sa ovih prostora idu u terorističke akcije širom sveta, postaje nešto što će nas sve iz regiona okupiti i Savet za regionalnu saradnju tu već saraduje sa svim vladama kako bismo imali zajedničku politiku borbu protiv ovih terorista.

• Da li je prema vašem mišljenju ovo vreme za politiku ili biznis?

- Ko jednog čoveka danas zaposli

POTREBNO JE UNAPREDITI FISKALNU DISCIPLINU DA BI SE SMANJIO JAVNI DUG, ALI PRI TOM NE ZABORAVITI POTREBU STALNOG PODSTICANJA RAZVOJNIH PROGRAMA KOJI POVEĆAVAJU ZAPOSLENOST

njegov rad i to sam uspeo uz punu podršku i saglasnost pre svega Srbije, a zatim i svih učesnika u radu Saveta, jer smo to učinili na statusno neutralan način.

i time omogućiti školovanje dece jedne porodice, uradio je više nego bilo koja politička stranka. Tako mislim danas, a veoma volim politiku i stalno ohrabrujem mladiće i devojke iz regiona da se bave politikom. Politika je tu da stvori sistem zakonodavne regulative, fiskalni okvir, pravnu zaštitu, stabilan i siguran pravosudni sistem koji će garantovati okruženje u kojem biznis može da se razvija i da otvara ta radna mesta. Dakle, sve mora ruku pod ruku, i politika i biznis. •

* Ovakv naziv ne predstavlja stavove o statusu u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti UN-a 1244 i Odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti.

Bivši ministar spoljne politike Srbije

„Svi elementi spoljne politike koju sam javno proklamovao, ostali su nepromenjeni od danas i rado ih ponavljam: učinili sve što možemo da postanemo članovi EU; stalno unapređivati odnose sa susedima i fokusirati se na saradnju u regionu; voditi uravnoteženu politiku prema ključnim međunarodnim faktorima (SAD, EU, RF); i probati da nešto od onoga što smo dobro nasledili od Jugoslavije u vidu pozicije na tržištima Azije, Afrike i Južne Amerike, sačuvamo i unapredimo.“

